

Роговська Єлизавета Владиславівна 

викладач кафедри мистецької освіти

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Борисенко Наталія Сергіївна 

викладач кафедри мистецької освіти

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФОРУМ МУЗИКИ У ВРОЦЛАВІ

Анотація. Стаття присвячена Національному форуму музики імені Вітольда Лютославського (NFM) у Вроцлаві (Польща) - одному із найбільших концертних майданчиків Європи. Завдяки своїй широкій мистецькій діяльності та чудовим архітектурним й акустичним рішенням, які використані у дизайні будівлі, Національний форум музики імені Вітольда Лютославського може слугувати прикладом для наслідування у всьому світі.

Ключові слова: Національний форум музики імені Вітольда Лютославського, художні колективи, мистецькі заходи.

Національний форум музики (NFM) – інституція, яка заснована у 2014 році шляхом об'єднання Міжнародного фестивалю Wroclavia Cantans та Вроцлавської філармонії імені Вітольда Лютославського. Одним із ініціаторів створення цього культурного закладу та його директором до вересня 2024 року був Анджей Косенджак.

Після багатьох років будівництва величної будівлі сучасного культурного закладу, 4 вересня 2015 року в NFM вперше офіційно прозвучала музика. Серед виконавців, передусім, були вроцлавські колективи, які в цьому надзвичайному приміщенні знайшли дім та основу для мистецького розвитку. Відтоді у концертах NFM взяли участь мільйони слухачів та виступили тисячі артистів з Польщі та з-за кордону.

NFM побудовано з думкою про архітектуру, яка служить музиці, але водночас архітектуру красиву та позачасову. Це один із найбільших та найцінніших концертних майданчиків світу. Тут розташовані чотири концертні зали: Головний зал, який вміщує 1800 осіб, та три камерні зали, а також ресторан, конференц-зал та офісні приміщення, а також виставковий простір. Розташована в центрі Вроцлава, будівля гармонійно вписується в історичну тканину міста, багатого на архітектурні пам'ятки. Будівля розташована на площі Вольності, колишньому Королівському форумі, місці проведення державних та військових церемоній, і де у 19 столітті планувалося будівництво Форуму Мистецтв. Площа вирує життям, є ідеальним місцем для проведення заходів просто неба, улюбленим місцем роликових ковзанярів і

танцюристів.

Створення NFM стало каталізатором змін у мистецькому житті столиці Нижньої Сілезії. Розміри будівлі (6 поверхів над землею, 3 під землею) та її оздоблення означають, що можливості для реалізації різноманітних мистецьких ідей та проєктів практично безмежні. Серед різноманітних заходів кожен знайде щось до душі. Найважливішим аспектом діяльності NFM є обмін емоціями та цінностями, інспірація за посередництвом мистецтва та надання можливості кожному брати участь у культурному житті.

NFM був збудований, щоб тішити око та вухо. Архітектурний проєкт відомого польського архітектора Стефана Куриловича був натхненний музикою. Форма та оздоблення фасаду будівлі нагадують струнний інструмент, а чорні стіни фойє та білі сходи – клавіатуру фортепіано. Горизонтальні перегородки в головному фойє, а також на зовнішніх стінах будівлі, нагадують характерну вроцлавську архітектуру. Акустичний проєкт був розроблений фірмою Artec Consultants Inc. (Arup) з Нью-Йорка перед тим, як архітектори розпочали роботи з проєктування дизайну інтер'єру. Розроблені рекомендації стали ключовим елементом архітектурного проєкту.

Акустики визначили розмір, форму та оздоблення чотирьох концертних залів, а також їхні технічні параметри та використання систем, які дозволили б адаптувати простори на різні типи музики. Кожна камерна зала, відмінна за розмірами та кольоровою гамою, створює особливу атмосферу та унікальне місце для насолоди музикою. Для регулювання акустики використовуються штори; їх відкриття приглушує звук, а закриття збільшує реверберацію та чіткість звучання. Акустики також запропонували рішення щодо кондиціонування повітря та розміщення каналізаційних труб – все для того, щоб забезпечити безперебійну тишу в залах. Татео Накадзіма, автор акустичного дизайну залів NFM, визнав: «Зали з регульованою акустикою подібні до живописних полотен. Ми можемо легко налаштувати розміри відповідно до мініатюрного портрета чи епічного пейзажу. Однаково легко передбачити акустику, необхідну для симфонічної та камерної музики. Полотна повинні бути належним чином заґрунтовані. Ми добре знаємо, що старовинна музика має іншу текстуру, ніж твори Вагнера, а твори Шимановського – ще іншу» [1].

Серцем NFM є Головний концертний зал. Тут відбуваються концерти всесвітньо відомих оркестрів, таких як: Берлінський філармонічний оркестр, Королівський оркестр Концертгебау, Лондонський симфонічний оркестр, Віденський філармонічний оркестр, Будапештський фестивальний оркестр, Оркестр Філармонії та Національний симфонічний оркестр, видатних солістів,

таких як: Ланг Ланг, Анне-Софі Муттер, Мідорі, Бомсорі Кім, Пйотр Андершевський та Януш Вавровський, а також провідних диригентів, таких як сер Саймон Реттл, Антоніо Паппан, Крістоф Ешенбах, Семен Бичков, Еса-Пекка Салонен, Пол МакКріш, Джанкарло Герреро, Яцек Каспшик та Анджей Борејко, що приваблює велику аудиторію не лише з Вроцлава, а й з усього світу. У 2020 році було завершено будівництво органу, а восени відбувся концерт, присвячений його довгоочікуваній інавгурації. Орган, оснащений 4700 трубами, довжина яких коливається від кількох міліметрів до понад 10 метрів, був спроектований та побудований фахівцями майстерні Orgelbau Klais у Бонні, яка може похвалитися понад столітніми традиціями та досвідом. Його насичений звук ідеально доповнює чудову акустику Головного залу.

Усі зали та інші простори в NFM спроектовані як багатофункціональні: що дозволяє організовувати не тільки мистецькі, а також мультимедійні проєкції, банкети та інші заходи. У камерних залах також проводяться численні освітні заходи та майстер-класи для дітей та молоді, організовані, серед іншого, Освітнім центром NFM. Центр пропонує широкий спектр заходів для різних вікових груп, зокрема для ще ненароджених дітей в рамках кампанії «Поспівай мені, мамо, поспівай мені, тато».

Приємна атмосфера та безпечне середовище, чудові фахівці та товариство інших дітей – все це дозволяє юним учасникам навчатися через забаву. Національний форум музики також багато в чому підтримує розвиток шкільних та дошкільних хорів через програму «Співоча Польща», яка діє в рамках Хорової Академії, та дає змогу співакам-аматорам розвивати захоплення музикою через Хор меломанів та Хор родинний.

Під егідою NFM функціонують одинадцять оркестрів, камерних груп та хорів, а інші запрошуються до співпраці. Найважливішим із постійних колективів є оркестр Вроцлавська філармонія NFM. Він співпрацює з групою відомих запрошених артистів, а від сезону 2024/2025 її художнім керівником є маестро Крістоф Ешенбах. У сезоні 2020/2021 оркестр відсвяткував своє 75-річчя, оскільки був заснований у 1945 році. У 1994 році він обрав своїм покровителем Вітольда Лютославського, а в 2015 році прийняв назву Вроцлавська філармонія NFM. Ще один колектив - оркестр NFM Leopoldinum, який за сорок років діяльності на сцені класичної музики досяг високого становища. З 1 вересня 2023 року його художнім керівником є видатний скрипаль та диригент Олександр Сітковецький.

Хор NFM, заснований Анджеєм Косендяком, був створений у 2006 році. Його керівником була Агнешка Франкув-Желязни, а з мистецького сезону 2021/2022 цю посаду обіймає Ліонель Сов. Колектив швидко здобув визнання,

виконуючи як репертуар а капела, так і масштабні ораторіальні, оперні та симфонічні форми. Хор співпрацює з видатними диригентами, має у своєму доробку понад триста концертів у Польщі та за кордоном, запрошується на численні міжнародні фестивалі.

У 2006 році Анджей Косендяк також заснував Вроцлавський бароковий ансамбль. Від моменту створення художнім керівником ансамблю є віолончеліст Ярослав Тіль. Протягом кожного мистецького сезону ансамбль представляє власний цикл концертів, які тепло зустрічаються публікою. Вроцлавський бароковий ансамбль спеціалізується на історичному виконанні, зосереджуючись переважно на відкритті рідко виконуваного музичного репертуару Центральної Європи. Це переважно музика періодів польського Відродження та бароко — від камерних композицій до ораторій та кантат. Основу ансамблю складають видатні інструменталісти та співаки з європейських країн.

NFM також є домівкою для Хору дівчат NFM, Хору хлопчиків NFM, Квартету Лютославського, Квінтету LutosAir та Польського віолончельного квартету.

Завдяки NFM можливе проведення семи музичних фестивалів, на які з'їжджаються найвидатніші митці з усього світу, представляючи класичну, старовинну, етнічну, сучасну, електронну музику, джаз, оперу, танці та міждисциплінарні проекти.

Міжнародний фестиваль «Вратиславія Кантанс» імені Анджая Марковського (Wratislavia Cantans), є однією з найважливіших подій у Європі, що популяризують класичну музику. Як фестиваль ораторійно-кантатний за змістом, він зосереджується, перш за все, на представленні краси людського голосу, який наповнює не лише зали NFM, а й історичні інтер'єри пам'яток архітектури Вроцлава та Нижньої Сілезії. В останні роки «Вратиславія Кантанс» приймав таких артистів, як: сер Джон Еліот Гардінер, Зубін Мехта з Ізраїльським філармонічним оркестром, Філіп Херревеге, Джованні Антоніні, Пол Маккріш, Юлія Лежньова, Філіп Яроусський, Хорді Савалл, а також такі гурти, як Collegium Vocale Gent, Akademie für Alte Musik Berlin, Gabrieli Consort & Players, Il Giardino Armonico та English Baroque Soloists.

Фестиваль Jazztopad, у свою чергу, пропонує прем'єри творів, замовлених у відомих імпровізаторів, та музику з віддалених куточків світу (включаючи Корею, Туреччину, Індію та Японію). Спеціальні проекти для цього фестивалю підготували такі митці, як Чарльз Ллойд, Вейн Шортер, Віджай Айєр, Кенні Вілер та Вадада Лео Сміт.

Фестиваль Musica Electronica Nova, що відбувається раз на два роки,

представляє нові форми вираження в сучасній музиці, включаючи електроніку та нові медіа, а також проекти, що поєднують музику з іншими мистецькими дисциплінами, такими як танець, кіно та візуальні мистецтва. Фестиваль популяризує як міжнародних, так і польських музикантів і композиторів. Художнім керівником фестивалю є композитор П'єр Йодловський.

Ще одним фестивалем, присвяченим сучасній музиці, – є *Musica Polonica Nova* під художнім керівництвом композитора Павла Гендріха, який організовується вже понад півстоліття. Програма, багата на прем'єри (переважно творів, замовлених Національним форумом музики), представляє найновіші музичні тенденції в музиці, а також композиції, що визначили акценти розвитку польського мистецтва у 20-му та 21-му століттях. Домінацію складають партитурні твори, хоча з'являються й імпровізовані твори; а електроніка та нові медіа відіграють дедалі важливішу роль у представленому на фестивалі репертуарі.

NFM також є організатором таких мистецьких заходів, як: Фестиваль *Leo*, *Forum Musicum* та Академія старовинної музики.

Перед входом до NFM знаходиться Алея зірок, де представлені автографи видатних музикантів, пов'язаних з Вроцлавом: Крістофа Ешенбаха, сера Джона Еліота Гардінера, Зубіна Мехти, Станіслава Скромачевського, Чарльза Ллойда, Вейна Шортера, Кшиштофа Яковича, Яцека Каспшика та Кшиштофа Пендерецького. На площі Вольності також розташована скульптура, спроектована Теодором фон Гозеном, створена Станіславом Висоцьким та Міхалом Висоцьким, що зображує голову Орфея, який, згідно з грецькою міфологією, був найвидатнішим співаком, музикантом і поетом.

Список використаних джерел:

1. Muzyczne serce Wrocławia веб-сайт. URL: <https://www.nfm.wroclaw.pl/o-nas/historia> (дата звернення: 10.08.2025).
2. Narodowe Forum Muzyki веб-сайт. URL: https://pl.wikipedia.org/wiki/Narodowe_Forum_Muzyki (дата звернення: 12.08.2025).
3. Raj utracony [?] веб-сайт. URL: <https://www.nfm.wroclaw.pl/festiwale/wratislavia-cantans> (дата звернення: 12.08.2025).